
ЗАЛЕЖНІСТЬ СПЕЦИФІКИ РОЗУМІННЯ ТЕКСТІВ ІНТЕРНЕТУ ВІД РІВНЯ РОЗВИТКУ МИСЛЕННЕВО-МОВЛЕННЕВОЇ СФЕРИ

Акімова Наталія Володимирівна¹

¹ Кандидат філологічних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін і соціальної роботи Кропивницького інституту державного та муніципального управління, м. Кропивницький (Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9952-1153>

UDC: 159.99 ; 81-23

АНОТАЦІЯ

У статті представлені результати емпіричного дослідження значимості впливу рівня розвитку мисленнево-мовленневої сфери на результат розуміння текстів інтернету. Для цього використано теоретичні методи і методики: дедуктивний, індуктивний методи, аналіз та синтез, узагальнення, систематизацію; емпіричні методи: експеримент (семантизуючий та рецептивний), метод семантичних і прагматичних інтерпретацій, контент-аналіз, процедуру суб'єктивного шкалування; математичні методи: первинної статистики, перевірки на нормальний характер розподілу даних, статистичного виводу, з врахуванням статистичних показників моди та розмаху варіації; а також низку інтерпретаційних методів, що ґрунтуються на конкретних принципах системного, діяльнісного, когнітивного та організаційного підходів.

В результаті емпіричного дослідження за участю 716 респондентів з різних регіонів України було визначено, що рівень мисленнево-мовленневого розвитку найбільш суттєво впливає на процес розуміння на етапі рецепції, скеровуючи активність користувачів та точність їх очікувань, результати розуміння на цьому етапі у читачів з високим рівнем мисленнево-мовленневого розвитку покращуються на 18-22%. На етапі інтерпретації адекватність та повнота тлумачення текстів інтернету з накопиченням досвіду покращується майже на 10%. На етапі емоційної ідентифікації також присутня пряма кореляція між адекватністю розуміння та мисленнево-мовленневим розвитком, але вона вже значно слабша, лише 6%. Натомість на цьому етапі виявлена досить чітка тенденція залежності усвідомленості емоційного ставлення від рівня мисленнево-мовленневого розвитку, кореляція яких становить 17%. З розвитком мисленнево-мовленневої сфери користувачі оцінюють тексти інтернету більш однорідно, їм

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Nataliia Akimova

This is an Open Access journal, all articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

легше вдається усвідомлювати власне ставлення до текстів інтернету, воно стає більш узгодженим, проте, як і недосвідчені читачі, вони більше ніж у половині випадків недооцінюють складність текстів інтернету, так само схильні поділяти тексти на схвальні та критичні.

Ключові слова: розуміння, інтернет, текст інтернету, психологія інтернету, психолінгвістика, психологія розуміння.

Постановка проблеми. Високий рівень інтелектуального розвитку (зокрема, мислення та мовлення) є суттєвою перевагою в житті в реальному світі. Та чи справедливе це твердження щодо віртуального світу інтернету з його системою цінностей та специфікою викривленого відображення реальності?

Аналіз досліджень і публікацій. Зв'язок між розумінням та мисленням і мовленням акцентують майже усі фахівці психології розуміння (О. Р. Лурія, О. О. Леонтьєв, Д. О. Леонтьєв, Т. А. Дейк, В. Кінч, О. О. Залевська, Н. В. Чепелева, А. І. Новиков, А. Л. Коваленко, В. В. Знаков, О. А. Морозкіна, Е. Р. Насанбаєва, Н. М. Савелюк, Н. В. Харченко, J. Cummine, I. Cribben, C. Luu, E. Kim, R. Bakhtiari, G. Georgiou, C. A. Boliek, A. Foucart, C. Romero-Rivas, B. L. Gort, A. Costa, F. Hubers, T. M. Snijders, H. Hoop, Y. Akimoto, H. Takahashi, A. Gunji, Y. Kaneko, M. Asano, J. Matsuo, M. Ota, H. Kunugi, R. Mazuka, Y. Yoko, T. Bitan, A. Kaftory, A. Meiri-Leib, Z. Eviatar, O. Peleg, F. M. Bosco, I. Gabbatore, E. M. Sharon, L. Thompson-Schill, P. V. De Freitas, M. M. Peruzzi Ella Da Mota, S. H. Deacon, B. Giustolisi, A. Vergallito, C. Cecchetto, E. Varoli, L. J. Lauro, C. Hahne,

F. Goldhammer, U. Kröhne, J. Naumann, G. Houghton, L. Mason, S. Scrimin, S. Zaccoletti, M. C. Tornatora, T. Goetz, J. Ohadi, B. Brown, L. Trub, L. Rosenthal та ін., деякі навіть частково ототожнюють їх (А. І. Ракитов, А. А. Брудний). Отже, можна припустити, що високий рівень розвитку мисленнєво-мовленнєвої сфери має позначитися суттєвим покращенням результатів розуміння, як в реальному світі, так і в інтернеті. Результати емпіричної перевірки віртуальної частини цієї гіпотези стали предметом даної статті.

Мета статті – визначення ступеня залежності результатів розуміння від рівня розвитку мисленнєво-мовленнєвої сфери.

Методи та методики дослідження. Для досягнення зазначеної мети були використані наступні теоретичні методи і методики: а) дедуктивний як шлях від абстрактного до конкретного; б) індуктивний як узагальнення фактів; в) аналіз як шлях від цілого до частин; г) синтез як шлях від частин до цілого; д) узагальнення як перехід на більш високу ступінь абстракції шляхом виявлення загальних ознак (властивостей, відношень, тенденцій розвитку і т. п.) предметів; є) систематизація як зведення розрізнених знань у єдину наукову систему; е) моделювання як створення

спрощеної моделі психологічного явища з метою його докладного дослідження. Емпіричне дослідження проведене за допомогою таких психологічних та психолінгвістичних методів як а) експеримент (семантизуючий та рецептивний експерименти.); б) метод семантичних і прагматичних інтерпретацій (комплексне тлумачення сенсу висловлювань на основі широкого контексту електронної ситуації концептуальний аналіз тексту (визначення змістовної структури, виокремлення домінант, ключових слів); в) контент-аналіз; г) процедура суб'єктивного шкалування (метод абсолютних оцінок). Математична обробка даних здійснювалася за допомогою первинної статистики, перевірки на нормальний характер розподілу даних, статистичного виводу, з врахуванням таких статистичних показників як мода та розмах варіації. Також використовувалися інтерпретаційні методи, що ґрунтуються на конкретних принципах системного, діяльнісного, когнітивного та організаційного підходів. Вони спрямовані на пояснення отриманих результатів з точки зору первинних припущень та посилянь, інтеграцію отриманих емпіричних закономірностей у єдину наукову картину світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес розуміння тісно пов'язаний з розвитком мисленнєво-мовленнєвої сфери особистості, оскільки він починається у сфері мислення та реалізується значною мірою операціями мислення та мовлення. Відповідно специфіка розвитку мисленнєво-мовленнєвої

сфери може мати значний вплив на результат розуміння. Для визначення особливостей розвитку мисленнєво-мовленнєвої сфери респондентів їм було запропоновано низку стандартизованих тестів, зокрема тест Еббінгауза, КОТ (короткий орієнтовний відбірковий тест В. Н. Бузіна, Е. Ф. Вандерліка, опитувальник діагностики інтелекта), тест «Установление закономерностей» Б. Л. Покровського – зазначені методики спрямовані на дослідження особливостей розвитку мислення та мовлення у їх тісному взаємозв'язку, що знаходить своє відображення і в процесі розуміння. За результатами цих трьох тестів респондентів було поділено на групи: з високим рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку, з середнім рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку та з низьким рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку за зазначеними критеріями. Таким чином, виявлено: у групу з високим рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку потрапило 124 чол. (17,3%); у групу з середнім рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку – 370 чол. (51,7%); у групу з низьким рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку – 222 чол. (31,0%).

У ході експериментального дослідження респондентам було запропоновано такі тексти інтернету:

До кожного з цих текстів було запропоновано низку тотожних завдань:

Про що цей текст? Поясніть.

Яким постає об'єкт обговорення?

Підкресліть незрозумілі слова, напишіть, якими словами Ви б їх замінили?

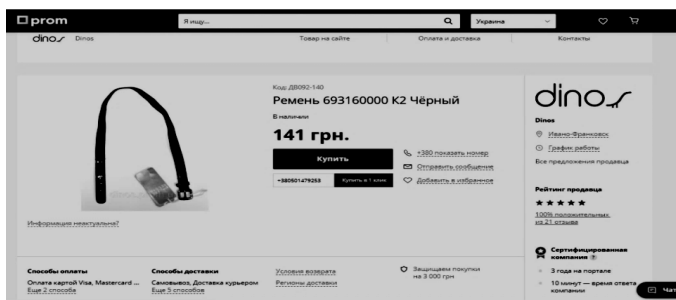
Поставте по 1-3 питання до цього тексту.

Оцініть ступінь складності розуміння (від 1 до 5: 1 – зовсім незрозуміло – 5 – зрозуміло без варіантів), підкресліть слова, що

Текст А.

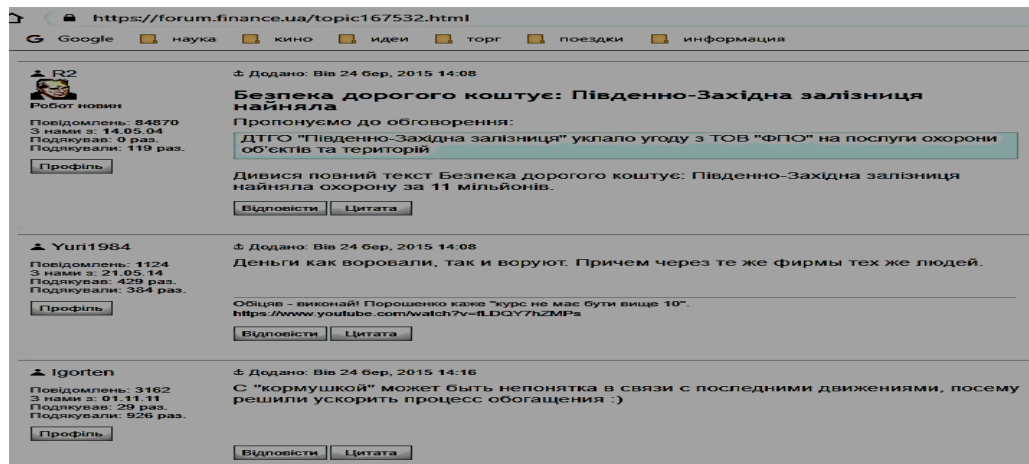
Текст Б.

Текст В.

<p>#1</p> <p>mam Активний учасник</p>	<p>Безпілотні трамваї</p> <p>Через пару десятків років весь транспорт перейде на електрику. Відінуть звичні тролейбуси. Їх місце займуть безпілотні трамваї. В Китаї запустили перший безпілотний трамвай.</p> <p>http://www.epravda.com.ua/news/2017/08/2/627680/</p>
<p>#2</p> <p>yarko3 Banned</p>	<p>Відповідь: Безпілотні трамваї</p> <p>Можливо не весь на електрику. Частина машин може залишитися на метані/пропані, який будуть синтезувати з атмосферної вуглекислоти і води.</p>
<p>#3</p> <p>mam Активний учасник</p>	<p>Відповідь: Безпілотні трамваї</p> <p>Скоріше на торфі) Хто побагаче буде на Теслах ганяти...</p>

Текст Г.

Текст Д.

Текст Е.

[Пост-бумеранг: як одна публікація може зробити диво?](#)

Жив собі невеличкий сайт про київський мікрорайон Відрадиний. Збирав на день по 50-70 відвідувачів, які без особливого ентузіазму читали публікації про новини з життя у цій місцевості. Та одного разу я (адмін сайту) вирішила поєднати в одному пості пораду [писати про те, що цікаво самому автору](#), з простим маркетинговим ходом. Лінк за лінк – за таким принципом почала діяти розкрутка нової публікації.

Текст Є.

НГ: "Смерчі" за східною ціною

17 серпня 2012, 09:34, Фото: АР

Україна все ж могла постачати зброю Вірменії, вважають у Баку. Офіційні особи України спростували інформацію про прихований продаж зброї Вірменії через Молдову, про що днями повідомили українські ЗМІ. Проте експертне співтовариство Азербайджану дотримується думки, що спроба вчинення подібної угоди могла мати місце, – пишуть Сохбет Мамедов і Світлана Гамова в російській [Независимой газете](#).

Текст Ж.

Суханова Вика. *Получили соковыжималку, уже успели протестировать и спешу написать отзыв. Очень много читала о пользе сока именно со шнековой соковыжималки. Поэтому выбрала эту! Делали сок из морковки, яблок, сельдерея, тапинамбура, апельсин, грейфрут. Все очень хорошо передается. Жмых достаточно сухой (я с него ещё иногда что-то делаю), по сравнению с центробежной соковыжималку. Очень рекомендую.*

Достоинства: Сок потрясающе вкусный

Недостатки: нет

Текст З.

Іхали козаки чоловік 120...Продовжіть далі.. (33 коментаря на 5.10.18 Учасники · 185 883)

Krotevich Vasyl Stanislavovich *Ой підманули, ой підманули Галю)*

Yura Nechiporyk *Підманули Галю стаття 117*

Galina Nebor *Таак, ану швидко розясніть, що то за статті такі)))*

Oksana Baranyuk *Та най їдуть далі)))*

Lyuda Rakhimova *Підманули Галю стаття 117*

Volodymyr Volodymyr *Всім дівчатам у селі тепер не до танців*

Oleksiy Kuzik *Чого тільки Галя фігурує в цих дурнуватих цитатах? Тим більше написаних абсолютно безграмотно?*

Olek Hal *верталися до дому бо в галі прищ на сраці)*

Natasha Bryukhanova *і доїхали на війну, і війну прикінчили, - і вернулись до своїх Галь. а юристам пора шукати номер статті "про укладення шлюбу"*

Leonid Sydorenko *і стали шоб на захарченка посрать))*

Ivanna Kozak *Випили горілки, літрів 11н*

Текст І.

Петро Порошенко був (була) в ефірі. 20 вересня о 10:35

Перша реакція світу на окупацію Криму виявилася напрочуд млявою та беззубою. Та навіть тепер – після тисяч спричинених Росією жертв на Донбасі, після МН17, після Сирії, після Солсбері – на Заході чимало охочих зазирнути Путіну в душу, чи це не знаю куди. Глибоко помиляється той, хто думає, ніби російська агресія забезпечує нам автоматичну підтримку на Заході. За підтримку треба боротися щодня.

За чотири з половиною роки нам вдалося не просто створити і зберегти потужну трансатлантичну коаліцію на підтримку України, а й значно розширити і зміцнити її.

1,6 тис. коментарів

818 Shares

81 тис. переглядів

Vlad Svidlo · 15:22 Порох умница, если б еще "простые люди" чаще мозг включали чтоб понять что он делает для страны

Larissa Ziaziun · 9:49 Пора вже обирати нормальний Парламент! А тих, хто виходить з залу під час виступу Президента, в зал більше не впускати, а гнати звідтам! Пора вже зняти з тих негідників недоторканість!

ускладнюють розуміння. 1 2 3 4 5

Оцініть рівень об'єктивності передачі інформації (О-об'єктивно, СК - суб'єктивно критично, СС - суб'єктивно схвально). О СК СС

Напишіть відгук до цього тексту.

Чи допомагає малюнок у розумінні цього тексту?

Проаналізуємо специфіку впливу рівня мисленнево-мовленнєвого розвитку на резуль-

тати розуміння, враховуючи послідовність процесу розуміння текстів інтернету, що передбачає рецепцію, інтерпретацію та емоційну ідентифікацію.

Значимість рівня мисленнево-мовленнєвого розвитку на етапі рецепції.

На етапі рецепції формується загальне уявлення щодо тексту, його розміру, граматичної правильності, виникає нечіткий прогноз того, про що йтиметься у тексті, на основі чо-

го виникає зацікавленість. Критеріями розуміння на цьому етапі було визначено:

- ⇒ Активність рецепції текстів інтернету (АРТІ), яка позначається зосередженістю чи ігноруванням при виборі текстів для розуміння, а її показником є кількість обраних текстів.
- ⇒ Точність очікувань реципієнта (ТОР), що відображає читацький прогноз відносно змісту тексту та верифікується показником співпадіння домінант у вторинних текстах – реакціях на фрагмент тексту та повний первинний текст.

Результати дослідження зазначено у таблиці (Таблиця 1).

Загалом, рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку прямо корелює з рівнем активності рецепції текстів інтернету. Найбільше уваги привертають рекламні тексти побутової тематики, найменш цікаві – жарт у формі посту з коментарями. Більшість респондентів з високим рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку прочитали майже усі

пропоновані тексти (розмах варіації 71-99%), крім тексту 3, який виявився найскладнішим для сприйняття в усіх групах респондентів, що, певно, можна пояснити специфічністю жанру жарту у формі поста з коментарями та інвективною лексикою, що зменшили привабливість цього тексту. Проте у групі користувачів з високим рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку прослідковується чітка тенденція: перші п'ять текстів отримали майже на 10% більше уваги, ніж останні, що може свідчити про швидке виснаження когнітивних ресурсів або ж про схильність до швидкої попередньої оцінки (ефект ореолу). Майже половина користувачів з середнім рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку проглянули більшість пропонованих текстів (розмах варіації 61-98%), тут також помітний спад активності рецепції. Користувачі з низьким рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку проглянули у середньому лише трохи більше половини текстів (62,1%), активність їх рецепції сильно коливається (розмах варіації 46-91%) і

Таблиця 1.

Активність рецепції текстів інтернету залежно від рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку

Рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку користувача		Активність рецепції текстів інтернету										Середнє значення	Середня кількість текстів проінтерпретованих текстів
		А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	І		
високий	чол	116	123	120	98	110	88	88	100	56	90	99	9,1
	%	94	99	97	79	89	71	71	81	48	73	80,2%	
середній	чол	363	354	320	250	280	240	249	256	182	224	271	8,3
	%	98	96	87	68	76	65	67	69	49	61	73,6%	
низький	чол	201	190	172	132	152	106	121	120	74	102	137	7,4
	%	91	86	78	60	69	48	55	55	33	46	62,1%	
Загалом	%	94,3	93,7	87,3	69,0	78,0	61,3	64,3	68,3	43,0	60,0		

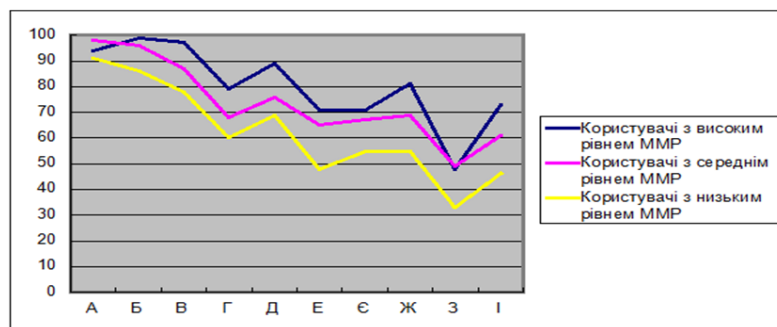

Рис. 1. Динаміка активності рецепції респондентів

помітно знижується щодо текстів, у яких міститься 6 і більше смислових домінант (тексти Г, Е, Є, І), що може бути пов'язано з обмеженістю їх когнітивних показників числом Міллера. Динаміка активності рецепції респондентів кожної групи зображена на графіку (Рис.1).

Оцінки за критерієм точності очікувань реципієнтів представлено у таблиці (Таблиця 2).

Емпіричні дані свідчать, що рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку прямо корелює з точністю очікувань, респонденти з низьким рівнем ММП значно гірше прогнозують зміст інтернет-тексту за назвою (вдається це лише кожному третьому), і ще гірші їх про-

гнози за малюнком, лише 1 з 5 респондентів вдалося зробити вірні прогнози. На відміну від цього різниці у точності прогнозів користувачів з високим та середнім рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку незначна (лише 4-5%). Проте навіть опитувані з високим рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку у майже половині випадків роблять хибні прогнози за назвою та ілюстрацією. Рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку сприяє точному прогнозуванню змісту тексту в середньому на 22%, відповідно розробка і впровадження спеціальних навчальних програм щодо покращення розуміння текстів інтернету має включати вправи на розвиток мислення та мовлен-

Таблиця 2.

Точність очікувань реципієнтів залежно від рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку

Рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку користувача	Показник	Завдання 1 (6 вербальних текстів)	Завдання 2 (3 мультимедійні тексти)	Середнє значення
високий	текстів	3,1	1,4	
	%	52%	47%	50%
середній	текстів	2,8	1,3	
	%	47%	43%	45%
низький	текстів	2,0	0,7	
	%	33%	23%	28%

ня.

Загалом, рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку впливає на процес розуміння на етапі рецепції, прямо корелюючи як з рівнем активності рецепції, так і щодо точності очікувань реципієнтів. Ступінь цього впливу коливається у межах 18-22%, отже, можна припустити, що адекватність рецепції текстів інтернету значною мірою залежить від рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку, але крім того визначається й іншими чинниками.

Значимість рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку на етапі інтерпретації.

На етапі інтерпретації відбувається раціональне тлумачення смислового складу текстів інтернету, при цьому результат такого тлумачення може бути охарактеризований з позицій адекватності інтерпретації текстів інтернету (АІТІ), тобто виділення домінант з первинного тексту та їх відповідна репрезентація у вторинному, та повноти інтерпретації текстів інтернету (ПІТІ), тобто наявності у вторинному тексті всіх відповідників до смислових домінант з первинного тексту.

Емпіричні результати за цими критеріями узагальнено у таблиці (Таблиця 3).

Адекватність інтерпретації текстів інтернету знаходиться у прямій залежності від рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку, чим краще розвинутий когнітивний потенціал особистості, тим точніша її інтерпретація текстів

інтернету. Тексти інтернету виявилися досить складними для раціонального тлумачення, опитані з високим рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку змогли вірно інтерпретувати лише третину домінант, тоді як респонденти з низьким рівнем ММР – лише п'яту частину. Аналогічно позначається вплив чинника рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку і на повноті інтерпретації текстів інтернету. Найлегшою для досліджуваних з високим рівнем ММР виявилася інтерпретація технічного чату та рекламних оголошень, найскладнішою – тлумачення жартівливого посту з коментарями та інвективною лексикою. Користувачі з середніми показниками ММР також найкраще інтерпретували технічний чат та рекламні оголошення, найгірше їм вдалося тлумачити політичні пости, в середньому вони змогли інтерпретувати лише сьому частину його змісту. Опитувані з низьким рівнем ММР також найкраще тлумачили перші три тексти (хоча порівняно з двома іншими групами досліджуваних, їх показники значно гірші), натомість два останні тексти – пости політичної тематики майже не отримали коректних інтерпретацій. Загалом динаміка адекватності та повноти інтерпретації текстів інтернету залежно від рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку позначена на графіку (Рис. 2).

Загалом, рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку впливає на процес розуміння на етапі інтерпретації, прямо корелюючи як з рівнем адекватності інтерпретації текстів інтернету, так і щодо повноти їх тлу-

мачення. Ступінь цього впливу визначається у межах 10%.

Значимість мисленнєво-мовленнєвого розвитку на етапі емоційної ідентифікації.

На етапі емоційної ідентифікації відбувається емоційне тлумачення тексту через суб'єктивну оцінку його зрозумілості та формування читацького ставлення як нейтрального, критичного або схвального.

Емпіричні результати за критерієм оцінки зрозумілості текстів інтернету подано у таблиці (Таблиця 4).

Рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку незначною мірою впливає на оцінку зрозумілості текстів, користувачі з високим рівнем розвитку помічають більше складнощів, ніж інші. А різниці в оцінці текстів між користувачами с середнім та низьким рівнем розвитку не виявлено. Також відзначимо, що оцінки досліджуваних з середнім та високим

Таблиця 3.

Адекватність та повнота інтерпретації текстів інтернету залежно від рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку

Рівень користувача	Показник	Текст інтернету										Середнє значення
		А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	І	
високий	АІТІ доміант	2,2	1,6	2,2	1,5	1,5	1,5	1,9	1,6	0,7	1,3	1,6
	ПІТІ %	44%	40%	55%	21%	38%	25%	24%	32%	14%	26%	32%
середній	АІТІ доміант	1,8	1,7	1,8	1,3	1,1	1,2	1,7	1,3	0,7	1,0	1,4
	ПІТІ %	36%	43%	45%	19%	28%	20%	21%	26%	14%	13%	26,5%
низький	АІТІ доміант	1,6	1,4	1,6	1,2	1,0	0,8	1,4	1,0	0,5	0,8	1,1
	ПІТІ %	32%	35%	40%	17%	25%	13%	18%	20%	10%	10%	22%

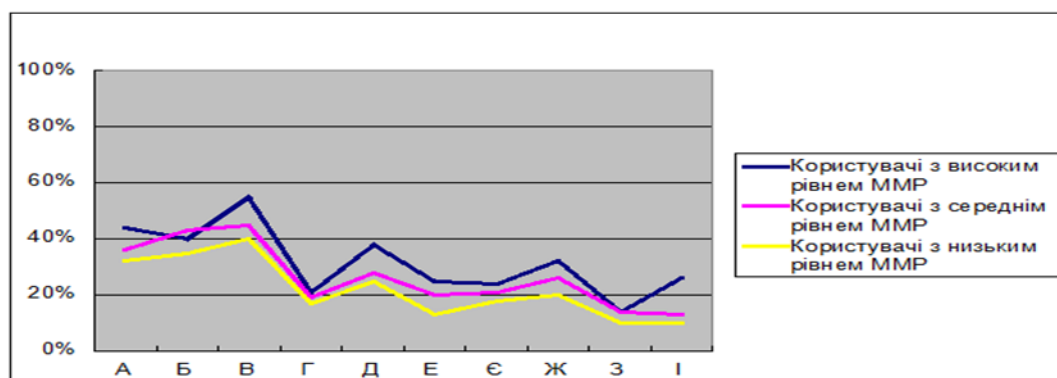

Рис. 2. Динаміка адекватності та повноти інтерпретації текстів інтернету залежно від рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку

рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку коливаються в межах одного балу, тоді як користувачі з низьким рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку оцінюють тексти інтернету майже однорідно (розмах варіації: 3,3-3,8). Загалом, зазначене дає підстави стверджувати, що кореляція між рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку та оцінкою текстів інтернету слабо виражена.

Для визначення адекватності оцінки встановлено співвідношення оцінки складності розуміння з показником повноти інтерпретації текстів інтернету (для зручності співставлення ОЗТІ з п'ятибальної шкали, пропонуваної досліджуванним, переведено у стобальну).

З Таблиці 5 видно, що респонденти усіх груп оцінюють складність усіх пропонуваних текстів інтернету майже вдвічі менше, ніж це виявилось для них насправді. Коефіцієнт неадекватності оцінки не сильно відрізняється у досліджуваних різних груп (лише 6%), отже, можна стверджувати, що рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку майже не впли-

ває на адекватність оцінки. Певно, точність оцінки залежить від інших чинників, що поки не були виявлені. Її покращення потребує спеціального навчання, а не відбувається в процесі генези мисленнєво-мовленнєвої сфери, хоча вправи на розвиток мислення і мовлення можуть мати незначні позитивні результати.

Найбільш неадекватні оцінки складності в групі респондентів з високим рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку отримали тексти економіко-політичних форумів та новин, певно, люди з високим рівнем когнітивного розвитку вважають себе досить компетентними у цих складних сферах, хоча й невиправдано. Найбільш адекватні оцінки у цій групі респондентів отримали рекламні тексти, поширені і звичні, і цим, мабуть найбільш зрозумілі. Така ж специфіка розуміння текстів інтернету помічена і в респондентів з середнім рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку. Для опитуваних з низьким рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку найлегшою виявилася оцінка рекламних текстів та технічного чату, найважчою – оцінка текстів постів різної те-

Таблиця 4.

Оцінка зрозумілості текстів інтернету залежно від рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку

Рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку користувача	Середня оцінка зрозумілості тексту інтернету										Середнє значення
	А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	І	
високий	3,8	4,0	4,1	3,8	3,7	3,7	3,9	4,1	3,1	3,7	3,8
середній	3,7	3,7	4,0	3,7	3,8	3,4	3,4	3,6	3,0	3,5	3,6
низький	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8	3,5	3,3	3,6	3,4	3,5	3,6

матики, коефіцієнт неадекватності оцінки по різних текстах в цій групі найбільше коливається, що свідчить про складність операції оцінювання для цих досліджуваних.

Важливим аспектом розуміння на етапі емоційної ідентифікації є узгодження емоційного ставлення до тексту, таке ставлення формується несвідомо та автоматично, але його усвідомленість безпосередньо пов'язана з глибиною розуміння тексту. Емпіричні результати за критерієм узгодженості емоційного ставлення до текстів інтернету зазначені у Таблиці 6.

Аналіз результатів, представлених у таблиці, дає підстави стверджувати, що більшість користувачів незалежно від рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку ставляться до текстів інтернету переважно або критично, або схвально. Схильність до полярних оцінок не пов'язана ані з досвідом, ані з рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку, можливо, це

етноспецифічна риса або культурна традиція. Власне ставлення до тексту легше вдається усвідомлювати користувачам з високим рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку, найважче – з низьким (75% , 69% і 58 % з відповідних груп опитаних зробили це), отже, як не дивно, рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку прямо корелює з усвідомленістю емоційного ставлення до текстів інтернету, причому ця кореляція досить сильна (17%). На відміну від цього найкращі показники узгодженості емоційного ставлення продемонстрували респонденти з середнім рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку, хоча усвідомлювати власне емоційне ставлення до текстів виявилось для них більш складним завданням, але оцінки тих, кому це вдалося (69% респондентів), виявилися більш послідовними (розмах варіації: 13% у цій групі, тоді як в інших 21-22%). Також варто зазначити, що досліджувані з високим рівнем мисленнєво-

Таблиця 6.

Оцінка узгодженості емоційного ставлення до текстів інтернету залежно від рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку

Рівень користувача	з високим рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку	з середнім рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку	з низьким рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку
Емоційне ставлення			
Нейтральне	-	-	-
критичне	А,Б,Г,Д,Є,З,І	А,Г,Є,З,І	А,Г,Є,З,І
схвальне	В,Ж	Б,В,Д,Е,Ж	Б,В,Е,Ж
Загальна кількість ставлень	932 75% опитаних	2550 69% опитаних	1282 58% опитаних
узгоджених	18,9%	20,4%	15,9

мовленнєвого розвитку виявилися значно критичнішими, ніж інші групи респондентів, саме так вони оцінили 8 з 10 текстів інтернету, тоді як в інших групах критичні оцінки переважали щодо лише 5 текстів з 10. Найбільше узгоджених схвальних оцінок у респондентів з високим та середнім рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку отримав відгук побутового змісту, який ці опитувані оцінили як найбільш позитивний текст, найактивнішу критику спровокував рекламний банер, що може бути пов'язане з загальним враженням роздратування від нав'язливої банерної реклами в інтернеті. А от опитуваним з низьким рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку навпаки цей текст найбільше сподобався, у них він, певно, викликав відчуття знайомого, звичного і зрозумілого, високі позитивні оцінки у цій групі отримали також інший рекламний текст та тексти технічної тематики оптимістичного змісту. Натомість критичну реакцію в цій групі сконцентровано навколо тексту економічного форуму та жартівливого посту, ці різні за жанрами, темами та структурою тексти об'єднує присутність інвективі та пейоративної лектики, що, певно, й викликала обурення читачів. Така специфіка узгодженості емоційного ставлення водночас свідчить і про поверховість розуміння текстів інтернету, їх оцінку з зовнішніми формальними показниками у досліджуваних з низьким рівнем мисленнєво-мовленнєвого розвитку.

Загалом, вплив мисленнєво-мовленнєвого розвитку на процес розуміння

на етапі емоційної ідентифікації виявився досить неоднорідним та непередбачуваним. За визначеними критеріями – адекватністю оцінки текстів інтернету та узгодженістю емоційного ставлення – вплив мисленнєво-мовленнєвого розвитку виявився нестабільним. Низькі показники успішності емоційного розуміння потребують корекції шляхом спеціально організованого навчання і майже не покращуються самостійно в процесі мисленнєво-мовленнєвого розвитку. Але було прослідковано істотний вплив чинника мисленнєво-мовленнєвого розвитку на усвідомленість емоційного ставлення, кореляція яких становить 17 %. Отже, розвиток мисленнєво-мовленнєвої сфери читачів текстів інтернету здатен значно покращувати глибину їх розуміння. Крім того, виявлено, що мисленнєво-мовленнєвого розвитку особистості формує в неї більш критичне ставлення до текстів (у нашому випадку зафіксовано, що критичність підвищилася на 30 %).

Висновки. В результаті аналізу даних емпіричного дослідження щодо впливу мисленнєво-мовленнєвого розвитку на адекватність розуміння текстів інтернету, визначено, що на етапі рецепції рівень мисленнєво-мовленнєвого розвитку впливає на процес розуміння, корегуючи результат рецепції на 18-22 %, що позначається як на активності рецепції, так і на точності очікувань реципієнтів. На етапі інтерпретації також виявлена пряма кореляція як з рівнем адекватності інтерпретації текстів інтернету, так і щодо повноти їх тлу-

мачення. Ступінь цього впливу визначається у межах 10 %. На етапі емоційної ідентифікації також все ще присутня пряма кореляція між адекватністю розуміння та мисленнєво-мовленнєвим розвитком, але вона вже значно слабша, лише 6 %. Натомість на цьому етапі виявлена досить чітка тенденція залежності усвідомленості емоційного ставлення від рівня мисленнєво-мовленнєвого розвитку, кореляція яких становить 17 %. Отже, розвиток мисленнєво-мовленнєвої сфери здатен значно покращувати активність рецепції текстів інтернету, точність очікувань реципієнтів, глибину та усвідомленість їх розуміння, критичність, а також меншою мірою може сприяти адекватності та повноті інтерпретації текстів інтернету, їх емоційному розумінню.

В перспективі плануємо продовжити розробку теоретичної моделі розуміння текстів інтернету, визначити ступінь впливу інших чинників на результати розуміння текстів інтернету, прослідкувати генезу цього процесу.

References :

- Akimoto Y., Takahashi H., Gunji A., Kaneko Y., Asano M., Matsuo J., Ota M., Kunugi H., Mazuka R., Yoko Y. (2017). Alpha band event-related desynchronization underlying social situational context processing during irony comprehension: A magnetoencephalography source localization study. *Brain and Language*, 175, 42-46 [in English].
- Bitan, T., Kaftory, A., Meiri-Leib, A., Eviatar, Z., & Peleg, O. (2017). Phonological ambiguity modulates resolution of semantic ambiguity during reading: An fMRI study of Hebrew. *Neuropsychology*, 31(7), 759-777 [in English].
- Bosco F. M., Gabbatore I. (2017). Theory of mind in recognizing and recovering communicative failures. *Applied Psycholinguistics*, 38 (1), 57-88 [in English].
- Cummine, J., Cribben, I., Luu, C., Kim, E., Bakhtiari, R., Georgiou, G., & Boliek, C. A. (2016). Understanding the role of speech production in reading: Evidence for a print-to-speech neural network using graphical analysis. *Neuropsychology*, 30(4), 385-397 [in English].
- De Freitas P.V., Peruzzi Ella Da Mota M.M., Deacon S.H. (2018). Morphological awareness, word reading, and reading comprehension in Portuguese. *Applied Psycholinguistics*, 39 (3), 507-525 [in English].
- Foucart A., Romero-Rivas C., Gort B.L., Costa A. (2016). Discourse comprehension in L2: Making sense of what is not explicitly said. *Brain and Language*, 163, 32-41 [in English].
- Giustolisi B., Vergallito A., Cecchetto C., Varoli E., Lauro L.J. (2018). Anodal transcranial direct current stimulation over left inferior frontal gyrus enhances sentence comprehension. *Brain and Language*, 176, 36-41 [in English].
- Graesser A. C., Singer M. & Trabasso T. (1994). Constructing inferences during narrative text comprehension. *Psychological Review*, 101, 371-395 [in English].
- Hahne C., Goldhammer F., Kröhne U., Naumann J. (2018). The role of reading skills in the evaluation of online information gathered from search engine environments. *Computers in Human Behavior*, 78, 223-234 [in English].
- Houghton, G. (2018). Action and perception in literacy: A common-code for spelling and reading. *Psychological Review*, 125(1), 83-116 [in English].

- Hubers F., Snijders T.M., Hoop H. (2016). How the brain processes violations of the grammatical norm: An fMRI study. *Brain and Language*, 163, 22-31 [in English].
- Mason L., Scrimin S., Zaccoletti S., Tornatora M.C., Goetz T. (2018). Webpage reading: Psychophysiological correlates of emotional arousal and regulation predict multiple-text comprehension. *Computers in Human Behavior*, 87, 317-326 [in English].
- McKoon G., Ratcliff R. (1992). Inference during reading. *Psychological Review*, 99, 440-466 [in English].
- Myers Jerome L. & Edward J. O'Brien (1998). Accessing the discourse representation during reading. *Discourse Processes*, 131-157 [in English].
- Ohadi J., Brown B., Trub L., Rosenthal L. (2018) I just text to say I love you: Partner similarity in texting and relationship satisfaction. *Computers in Human Behavior*, 78, 126-132 [in English].
- Schank R. C. (1986). *Explanation patterns: Understanding mechanically and creatively*. Hillsdale, N.J.: Erlbaum [in English].
- Sharon E.M., Thompson-Schill L. (2017) Tracking competition and cognitive control during language comprehension with multi-voxel pattern analysis. *Brain and Language*, 165, 21-32 [in English].
- Van den Broek P., M. Young, Y. Tzeng, T. Linderholm (1999). The landscape model of reading. *The construction of mental representations during reading*. In H. van Oostendorp, S. R. Goldman (Eds.), (pp.71-98). Mahwah, NJ: Erlbaum [in English].
- Akimova, N. V. (2018) Zalezhnist rezultatu rozuminnya vid spetsifiki Internet-tekstu. *Naukoviy visnik Mikolayivskogo natsionalnogo universitetu imeni V. O. Suhomlinskogo. Psihologichni nauki*, 2 (20), 5-10. [in Ukrainian]
- Akimova, N. V. (2014) Internet-kommunikatsiya: psiholingvisticheskiy analiz. Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing. [in Russian]
- Brudnyj, A. A. (1991) Ponimanie i tekst. *Zagadka chelovecheskogo ponimaniya*. 114-128. [in Russian]
- Leontev, A. A. (1969) Yazyk, rech, rechevaya deyatel'nost. Moscow: Prosveschenie. [in Russian]
- Rakitov, A. I. (1986). Ponimanie i racional'nost'. *Voprosy filosofii*, 69-73 [in Russian]
- Harchenko, N. V. (2014) Rozuminnya yak psihologichniy fenomen. *Psiholingvistika*. [Psycholinguistics], 15, 178-193. [in Ukrainian]

Nataliia Akimova

Ph.D. in philology, Kropivnitsky Institute of State and Municipal Administration, Kropivnitskiy (Ukraine)

DEPENDENCE OF THE SPECIFICITY OF INTERNET TEXT UNDERSTANDING ON DEVELOPMENT OF THINKING-SPEECH ABILITIES

ABSTRACT

The article presents the empirical study of the influence of thinking and speech development on the results of Internet texts understanding. Different theoretical methods and techniques were used for this purpose: deductive and inductive methods, analysis and synthesis, generalization, systematization. The following empirical methods were used for this purpose: experiment (semantic and receptive), the method of semantic and pragmatic interpretations, content analysis, and the subjective scaling procedure. The following mathematical methods were used: primary statistics, checks on the data distribution normality, the statistical output, taking into account sta-

tistical mode and variation. Some interpretive methods based on specific principles of the systemic, activity, cognitive and organizational approaches were used also.

The empirical research involved 716 respondents from different regions of Ukraine, and it revealed that thinking and speech development influences most significantly on the understanding process at the reception stage; here users' activities are guided and their expectation accuracy is determined. The results achieved by readers with highly developed thinking-speech abilities are better by 18-22% at this stage. At the stage of interpretation, the adequacy and completeness of Internet text interpretations are improved by almost 10% with the experience accumulation. At the stage of emotional identification, there is a direct correlation between the understanding adequacy and thinking-speech development, but it is much weaker (only 6%). Instead, there is a clear dependence between emotional attitude awareness and thinking-speech development at this stage, this correlation is 17%. The users with highly developed thinking-speech abilities evaluate Internet texts more homogeneously, they are better and more consistently understand their own attitudes to Internet texts. However, like inexperienced readers, they underestimate the complexity of Internet texts in more than half of the cases, they are also inclined to divide texts on approved and criticised.

Key words: understanding, Internet, Internet text, psychology of the Internet, psycholinguistics, psychology of understanding.

Акимова Наталья Владимировна

Кандидат филологических наук, доцент кафедры гуманитарных дисциплин и социальной работы Кропивницкого института государственного и муниципального управления, г. Кропивницкий (Украина)

ЗАВИСИМОСТЬ СПЕЦИФИКИ ПОНИМАНИЯ ТЕКСТОВ ИНТЕРНЕТА ОТ УРОВНЯ РАЗВИТИЯ МЫСЛИТЕЛЬНО-РЕЧЕВОЙ СФЕРЫ

АННОТАЦИЯ

В статье представлены результаты эмпирического исследования значимости влияния уровня развития мыслительно-речевой сферы на результат понимания текстов интернета. Для этого использованы теоретические методы и методики: дедуктивный, индуктивный методы, анализ и синтез, обобщение, систематизацию; эмпирические методы: эксперимент (семантизирующий и рецептивный), метод семантических и прагматических интерпретаций, контент-анализ, процедура субъективного шкалирования; математические методы: первичной статистики, проверки на нормальный характер распределения данных, статистического вывода, с учетом статистических показателей моды и размаха вариации; а также ряд интерпретационных методов, основанных на конкретных принципах системного, деятельностного, когнитивного и организационного подходов.

В результате эмпирического исследова-

ния с участием 716 респондентов из разных регионов Украины было определено, что уровень мыслительно-речевого развития наиболее существенно влияет на процесс понимания на этапе рецепции, направляя активность пользователей и точность их ожиданий, результаты понимания на этом этапе у читателей с высоким уровнем мыслительно-речевого развития улучшаются на 18-22%. На этапе интерпретации адекватность и полнота толкования текстов интернета с накоплением опыта улучшается почти на 10%. На этапе эмоциональной идентификации также присутствует прямая корреляция между адекватностью понимания и мыслительно-речевым развитием, но она уже значительно слабее, лишь 6%. Зато на этом этапе обнаружена довольно четкая тенденция зависимости осознанности эмоционального отношения от уровня мыслительно-речевого развития, корреляция которых составляет 17%. С развитием мыслительно-речевой сферы пользователи оценивают тексты интернета более однородно, им легче удастся осознавать собственное отношение к текстам интернета, оно становится более согласованным, однако, как и неопытные читатели, они больше чем в половине случаев недооценивают сложность текстов интернета, так же склонны разделять тексты на одобрительные и критические.

Ключевые слова: понимание, интернет, текст интернета, психология интернета, психолингвистика, психология понимания.

Дата отримання статті: 21.08.2019

Дата рекомендації до друку: 11.09.2019

Дата оприлюднення: 30.09.2019